

İNAN

TRABZON HALKEVİ KÜLTÜR DERGİSİ

Ayda bir çıkar

İÇİNDEKİLER

Kahramanlık	Kemal Kefeli
Milliyetçilik Anlayışımız	Abdullah Günel
23 Nisan	Nesib Yağmurdereli
Bahardır Bu Gelen de	Muzaffer Korlu
23 Nisan	A. G.
23 Nisan	Muzaffer Korlu
23 Nisan	R. C. Kumral
Trabzondan Beşikdüzüne	Şevket Çulha
Trabzon Föklöründe Fındık	Mehmet Atay
Trabzonda İki Gün	Süreyya Ergün
Bisikletle Kuzey-Doğu Anadolu Gezisi	Bekir Beret
Sinema	Osman Sözen
Bir Yarış	R. C. Kumral
İnan Gecesi	
Halkevi Haberleri	

25 Kuruş

NİSAN
1947

Yeni Seri Sayı
30

İNAN

TRABZON HALKEVİ KÜLTÜR DERGİSİ

Ayda bir çıkar

Yeniseri Sayı 30	NİSAN 1947	Sahip ve Neşriyat Müdürü ABDULLAH GÜNEL	Basıldığı yer : Yeniyol Basımevi	25 kuruş
---------------------	---------------	--	-------------------------------------	-------------

KAHRAMANLIK

Mete bir kahramandı... Alp arslan, Yavuz, Fatih, Atatürk, İnönü... Milli mefahiri dile getirmişlerdir... KAHRAMAN'dırlar...

Atlarına Tuna boylarında su içiren, Çölleri kaniyle sulayan, hudutlarda çelikten birer kal'a halinde vatanını koruyan Mehmetçik, Türkün şehnamesini yazmıştır.. KAHRAMAN' dır...

Farabi, İbnisina, Sinan, Namık Kemal, Hâmit, Akif birer milli KAHRAMAN'dır . . .

Milli zekâyı, milli iradeyi, milli varlığı nefsinde temsil eden her şahıs, milletçe KAHRAMAN'lar arasına katılacaktır . .

Türk gücünü, Türk kuvvetini dünya gençliği önünde bir daha temsil eden, Türk kudretini bir daha isbat eden güreşçilerimiz de milli KAHRAMAN'lar arasına katılmağa hak kazanmışlardır . . .

Şanlı Türk bayrağı; Prag'da galibiyet elde eden bu arslan Türk çocuklarının omuzları üstünde daha heybetle; daha azametle dalgalandı . . .

Türkün samimi sevgisinde en büyük mükâfatı bulan Türk güreşçilerini içten gelen sevgi ve takdir hisleriyle selâmlıyor; şahıslarında büyük Türk gençliğinin çelik iradesini, bükülmez kolunu, kudretli varlığını görüyoruz . . .

Milli zekâyı, milli iradeyi, milli varlığı nefsinde temsil eden her şahıs, milletçe KAHRAMAN'lar arasına katılacaktır .

KEMAL KEFELİ

Milliyetçilik Anlayışımız

Yazan : ABDULLAH GÜNEL

Başbakanımız Recep Peker cuma günü İstanbulda yeni Üniversite binasındaki konferans salonunun açılış münasebetile milliyetçilik anlayışımız mevzuu bir konferans verdi ve Üniversite gençliğine hitabetti.

Başbakanımız bu konferansında bir hükümet reisi sıfatile değil kendi sinin de söylediği gibi Türk inkılâp tarihini cismi ve ruhu ile yaşamış ömrünün son yarısını Osmanlı imparatorluğunun yıkılışı ve Türkiye'nin doğuşu ve ilerleyişi hadiseleri arasında geçirmiş ve nihayet uzun yıllar üniversite kürsüsünde devrim tarihi dersleri vermiş bir adam sıfatile konuştu.

İnsan cemiyeti devlet sınırları için de ayakta tutan en tesirli manevî kuvvet olarak milliyetçiliğin ayakta kaldığına her şeyden evvel inanmamız lâzım geldiğini söyleyen ve beynelmilel ideolojilere kapılarak sapıtmış olan lar müstesna bütün Türk milletinin devletin ana yollarında millî birlik ve millî beraberlik istendiğini söyleyen Peker, milliyetçilik anlayışımızın veciz bir tarifini yapmış ve demiştir ki: "Tarihi mefahire dayanan, aile duygusun dan hararet ve vatan sevgisinden kuvvet, alan, din mezhep, ırkçılık gayretleri gütmeyen medenî bir milliyetçilik anlayışı şuurlarımızı hakim olmalıdır. Dil birliği ülkü birliği ve kader birliği ile bölünmez bir bütün teşkil eden bu yığın her ferdi hak, vazife ve şeref bakımından, tamamen eşittir."

Milletimizin kabuğunun içine bürzümüş, başka milletlere arka çevirip hor bakan bir varlık olmadığına temas eden Peker, bunun tam aksine olarak milletimizin milletlerarası insan

lık ve medenî milletler ailesinin bir uzvu olduğunu bütün insanlığın müşterek olan ilim teknik güzel sanatlarla bezenmiş bir kültür kuvvetinin Türk milliyetçiliğini değerlendireceğini söylemiş, başka din başka ırktan yurt daşları millî varlığın ayrılmaz parçası sayan zihniyet üstünde durmuştur.

İrkçiliğin, ve komünizmin insanlık âlemi içinde nasıl tehlikeli yollar aldığını ve bunların medenî milletler içinde nasıl iflas etmiş birer akide olduğunu gösteren Peker demiştir ki:

"İrkçi milliyetçilik tamamen antidemokratiktir, emperyalisttir. Kendini üstün ırk sayan bir zihniyet başkalarını hor görür ve onlara hakaretle bakar. "Bu arada Peker, bir millet için hakiki şeref ve kuvvet yolunu kuvvetli bir ifade ile çizmiştir. Bu, kahramanlık menkıbelerinin yanında, geçen devirlerde insanlığa hizmet etmiş olmak ve bugün medenî milletler arasında ve onlarla beraber bir safta barış ve huzur içinde çalışmaktır.

Konferansının bu noktasında Recep Peker, ilim ve teknik yolunda istikbale yetişen ve iş başında çalışan bütün Türk gençlerine hitabetmiş ve "insanlık tarihinin son devirleri parlak nazariyelere bağlanmış görünen ideolojilerin irfatlarından doğan müvazenesizliğin getirdiği felâket ve ibret sahneleriyle doludur," demiş ve komünizm ve ırkçılığın şu açık tarifini yapmıştır: "Komünizm inkâr yolile ve ırkçılık ifrat yolile milliyetçiliği soyuzlaşmasıdır. Bunların her ikisi de hürriyet güneşinin ısıttığı hava içinde yaşayamaz."

Abdullah GÜNEL

23 NİSAN

Yazan : NESİB YAĞMURDERELİ

23 Nisan Yeni Türk devletinin kuruluş tarihidir. Bugün yirmi yedinci yılını kutladığımız 23 Nisan millî tarihimizde, bu bakımdan, en önemli bir günün adı olmuştur.

İç ve dış bir sürü düşman karşısında, millî hakimiyetine kavuşmak için ayaklanan Türk milleti, bütün hak ve hürriyetlerinin koruyucusu olan Büyük Meclisini yirmi yedi yıl evvel bugün açmıştı.

Millî tarihimizin en şerefli sahifelerinden biri olan 23 Nisan gününü bizzat onu yaratan büyük kahraman Atatürk'ün ağzından dinliyelim :

"Ben bir taraftan Ankaraya takarrüp istidadını gösteren irtica ve isyan dalgalarını tevkife çalışırken, bir taraftan da, Ankarada toplanmakta olan ve vaziyeti umumiye henüz lâyıkıyla vakıf bulunmayan mebusları, tedhiş edecek manzaralar karşısında bırakmamak ve bu gibi vaziyetlerin hususiyle Meclisin içtimaa muaffak olaması gibi meş'um ihtimalâta meydan vermemek çarelerini düşünüyordum. Bunun için Meclisin küşadında pek çok istical ediyordum. Nihayet gelebilmiş mebuslarla iktifa ederek Meclisin, Nisanın 23 cü

cuma günü açılmasına karar verdik."

Atatürk bu tarihi karardan sonra 21 Nisan 1920 tarihinde Kordulara, vilâyetlere, Müdafaa-i Hukuk Merkezilerine, ve belediye reisliklerine Büyük Millet Meclisinin açılacağını bir tamimle bildirmekte ve bu suretle bu Meclisin "Mukaddes ve Mecruh Vatanın," kurtarılmasında başaracağı büyük işleri anlatmaktadır.

Tarihimizin en değerli vesikalarından biri olan bu tamimi, bu günün mânasını daha iyi anlamak maksadiyle kısaltarak alıyorum:

"Bimennihilkerim Nisanın 23 üncü cuma günü, cuma namazını müteakip Ankarada Büyük Millet Meclisi küşad edilecektir."

Vatanın istiklâli gibi en mühim ve hayatî vazaifi ifa edecek olan Büyük Millet Meclisinin yevmi küşadını cumaya tesadüf ettirmekle yevmi mezkûrün mebrûkiyetinden istifade ve bilûmum mebusini kiram hazaratıyla Hacı bayramı Veli camii şerifinde cuma namazı eda olunarak envarı Kuran ve salatdan istifaza olunacaktır. Badessa lât daireyi mahsusaya gidilecektir. Dairei mahsu'aya dahil olunmazdan evvel bir dua kıraatiyle kurban zebholunacaktır,

Cuma günü ezandan evvel mi narelerde salâvatı şerife okunacak ve cuma namazının edasından sonra da ikmalî hatm edilerek her ferdi milletin kendi vekillerinden mürekkep olan Büyük Millet Meclisinin tevdi eyliyeceği vazaifi Vatanıyeyi ifaya mecburiyeti hakkında mevzeler irad olunacaktır.

İşbu tebliğin hemen neşr ve tamimi için her vasıtaya müracaat olunacak ve serian en ücra köyle-re, memleketin bilûmum teşkilât ve müessesatına iblâğı temin olu-lecektir .

Cenabı Haktan muvaffakiyeti kâmile tazarru olunur .”

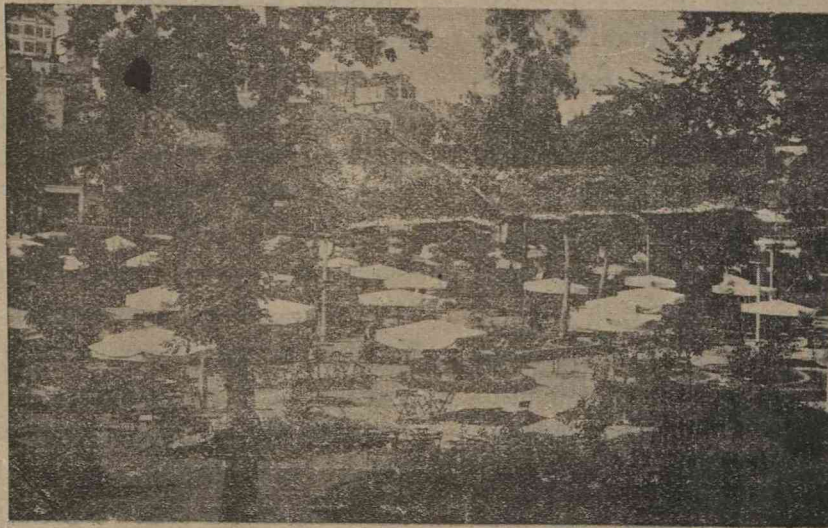
Atatürk büyük nutkunda Mec-lisin ilk açılış gününden bahseder-ken bu tamim için “o günün hissi yat ve telâkkiyatına ne derece ta tabuk mecburiyetinde bulunuldu-ğunu gösterir bir vesika,, demek-

tedir .

Ankaranın ve bilhassa bütün memleketin, içinde bulunduğu o zamanki ruh haleti göz önüne ge-tirilirse büyük inkılâpçının ne ka-dar haklı olduğu kendiliğinden meydana çıkar .

Bu satırlarla yirmi altı yıl ev-velki 23 Nisanın tarihini bizzat onu yapanın ağzından nakletmiş bulu-nuyorum. Bu günkü nesil bütün hak ve hürriyetlerine kavuşturul-muş bir milletin, hür ve müstakil bir vatanın çocuklarıdır. Bu ba-kımdan bahtiyarlıklarının hududu yoktur. Ellerine tevdi edilen bü-yük emaneti dünya durdukça, da-ha müreffeh ve mamur bir halde muhafaza edeceklerine hiç şüphe-miz yoktur ! . . .

Nesib YAĞMURDERELİ

Trabzon Belediye Parkı

Bahardır Bu Gelen de..

Yazan : MUZAFFER KORLU

Baharın ılık ve can okşayışıyla açıldı, güldü tabiat. Çıplak dallar filizlenmeğe, filizler boy atıp çiçeklenmeğe başladılar. Her şeyde bir dirilme, bir değişme, bir gelişme var. Renk ve ruh fışkırıyor sanki topraktan. Gençlik demidir yılın bahar...

Nazlı nazlı geldi ve yerleşti; çiçekler, civıltılarla karşılanan yaz. Daha sıcak güneş, daha özlü renkler. Etrafta dünkü tez canlı, kıvrak atılışların ağır başlı olgun akışı var şimdi. Altın başak bağladı ekinler. Yapraklar arasında gülüyor meyvalar. Olgunluk, verim çağıdır senenin yaz...

Güneş eskisi kadar sıcak yakıcı değil. Kaybetti hararetini. Ekinler biçildi, dövenler döndü çoktan. Devşirildiler, savdılar artık meyvalar. Baharla yeşerip boy atarak yazla çiçeğini, meyvasını, tokumunu verenler son günlerini yaşıyorlar yolculuklarının. Dün rüzgârla söyleşen, kuşlarla ötüşen yapraklar bugün soluk benizleriyle yerlerde yatıyorlar. Tabiat hasta, ölümüne mahkûm yeşil. Yorgun kesik

nefesler, sonbahar, son adımlar yolculukta...

Kış, en yakın tepelere kadar serdi beyaz eteklerini. İndi bütün savletiyle senenin son mevsimi. Açılıverdi yee yer yollarda buzdan çiçekler. Dün okşayan rüzgâr, kamçılıyor bugün. Bir iskelet yığını, ruhsuz bir külçe her ağaç. Soğukluk, ölüm sindi iliklerine kadar toprağın. Kış: Ezraili, mezar kazıcısı yılın.

İşte yeni bir hareket, filizlenen dallar açılan çiçekler ve dolaşan böcekler. Sanki diriliverdi öldü sanılan bahar. Kuçaklaşıverdik onunla yine...

Evet bahardır bu gelen de! Fakat gidenin dönüşü değil. Gülererek gelen, nazlı nazlı yaklaşan çağa da yaz denilecek. Acaba bir evvelkinin avdeti midir bu da? Hayır hayır dönüşü yok bu gidişlerin. Bir kerre bu yolculuk sona ermeyegörsün!

Muzaffer KORLU

23 NİSAN

Yazan : A. G.

Bugün 23 Nisanın yirmi yedinci yılını kutluyoruz. 27 yıl; çeyrek asrı henüz iki yıl aşan bir zaman. Memleketimizin korkunç bir badi-reden perişan olduğu bir devrin hercümerci içinde ilâhi bir gayretle silkinerek (Ben varım) dediği zaman, yeni bir talih ve kaderle dünyaya doğduğu bir zaman.

Türk milleti 23 Nisanda, kayıtsız şartsız kendi egemenliğine dayanır bir devletin temelini attı. Bu temelden feyiz alan, gürbüzleşen hayatı yeti; Millî mücadelenin zaferle sona ermesini temin etti. Ondan sonra, asırlık ihmallerin gadrine uğramış yurdu imar etmek, sosyal müesseselerin yeni baştan ve en modern esaslara göre kurmak, sayısız müşkülleri yenmek bir seri inkilâplar yaparak asırları senelere sığdırmak. Süratle hedefe doğru yaklaşmak için muhtaç olduğu hız ve kudreti hep ondan, o kaynaktan sağladı; Milletinin canlılığı, her sahada tecelli

etti. Türk milleti bu müddet içinde, bilfiil hakim olduğu mukadderatına ışıklı ve suurlu bir istikamet vermek kemalini buldu. İkinci dünya savaşı çıkınca, millet kendini tam bir teyekkuz ve anlayış çağında buldu. Yurdun bugüne kadar harabından masun kalması, milletimizin dipdiri ayakta durması hep, 27 yıldanberi sağlanan, Millî birliğin, ulusal egemenliğin feyzi neticesidir. Bunun için 23 Nisan, inkilâp tarihimizin bir başı, Türk istiklâl ve egemenlik semasını sönmeyen bir yıldızı olarak parlacaktır. Onun hayat ve ümit veren her dönüm yılını, yeni bir heyecan ve coşgunlukla kutlayacağız. İleriye alacağımız adımların hız ve kuvvetini daima onun engin mânasından alacağız.

A. G.

23 NİSAN

Yazan : MUZAFFER KORLU

Bugün kutsal günlerimizden birini, 23 Nisan Millî Hakimiyet ve Çocuk bayramını coşkunlukla kutluyoruz.

23 Nisan gününün gönüllerde yer alan, sevinç yaratan ululuğu, yenilik ve ileri hamlelerimizin beşiği, Büyük Millet Meclisinin açılış ve millî hakimiyetimizin kuruluş günü olduğu kadar mustakbel hakimiyetimizin garantisi çocuk bayramı oluşudur.

23 Nisan, kara ve karanlık bir devrin kapanıp, yepyeni ve apaydın bir çağın başladığı gündür.

23 Nisan, kendimizi buluşumuzun, gözleri kamaştıran, akılları durduran kalkınış ve yükselişimizin ilk hamlesidir.

23 Nisan, Kurtuluş Savaşımızı tamamlayan ve onu tarih içinde, tarih boyunca manâlandıran gündür.

23 Nisanla kendi kendimizi bulmuş, 23 Nisanla kendi kendimizin efendisi olmuş ve 23 Nisanla bugünkü, hattâ yarınki mes'ut varlığımız doğmuştur.

23 Nisan çocuk bayramıdır. Çocuk, bir milletin bayrağı, kanı ve toprağıdır ! . .

Muzaffer KORLU

23 NİSAN

Millî hakimiyetimizin kuruluş yıldönümü ve yavrularımızın bayramı, sabahın ilk saatlerinden beri kutlanıyor. Bugün Türk yurdu en ücra köşelerine kadar çocuklarımızın şen sesleri çanlıyor.

Ordumuz ve kuvvetimiz kalmadığı bir zamanda, artık esir olacağımızı sananlar var olması gereken şeyin istiklâl olduğunu unutuyorlardı. Türk milleti, baştakilerim hainliğine rağmen teşkilâtlandı ve... Hikâye malûmdur.

Artık "Çocuk," anlayışımız da zamanın gidişine uygun, ileri ve yüksektir.

Bir çocuk kim demiş küçük bir şeydir.

Bir çocuk belki en büyük şeydir. (Hamit)

Bir kaç iskemle ile kuru bir odada Çocuk esirgeme kurumunu kuran idealistlere selâm ve şükranlar.

Haydi çocuklar ! Trabzon'un ve bütün yurdun aziz yavruları! Bayramınız kutlu, ömürleriniz vatana mutlu olsun..

R. C. Kumral

Trabzon Sığırlarının İnkişaf Yolları ve Verim Kabiliyetleri

Veteriner
FEHMİ BAYSOY

Trabzon yağı memleketimizde nefaset itibariyle ün salmış olduğundan her tarafta vatandaşlarımız bu yağın kıymet ve önemini takdir ederek her zaman için piyasadaki diğer yağlara nazaran daha üstün fiyatla satın alırlar .

Trabzonun ihraç mallarının başta gelenlerinden ve bu günkü gıda maddelerimizin en önemlilerinden biri olan aynı zamanda şöhretiyle de Trabzonu harice tanıtan yağın; menşei olan memleket sığırcılığını inkişaf ettirmek her aydın Trabzonlunun kendi sahasında hizmet etmesi gereken çok önemli bir mevzudur .

Vaktiyle Trabzon şarapları dünya piyasalarınca tanınır ve Bordo şaraplarıyla rekabet edermiş hatfa Kanunî Sultan Süleyman zamanında bu rekabete galebe çalmak maksadıyla bu mıntaka şaraplarının standarize edilmesi ve sevk şekilleri hakkında bir kanun yapılmış. Bugün Bordo şarapları dünya piyasalarında mevkilerini hala muhafaza ettikleri halde Trabzon şarapçılığından eser kalmamıştır. Ben bu yazıyı okuduğum zaman çok üzün tü duydum ?

Yağ sanayii ve sığırların ıslahı işinde de bigâne kalırsak torunlarımızın Trabzon yağı için aynı üzüntüyü duyacaklarına şüphe yoktur .

Trabzon sığırları üzeriude yaptığımız incelemelerde eskiye nazaran

büyük bir kısmının verimlerinde azalma cüsselerinde bir küçülme gördük. Bu gerilemelerin belli başlı sebeplerinden birisini, yetiştiricilerimizin damızlık seçimine ehemmiyet vermeyişleri ve tudarik edemeyişleri teşkil eder .

Memleket sığırlarının mahalli ıslahı işi kanunlarımıza dayanılarak Tarım Bakanlığınca bir talimetname ile tesbit edilmiştir. Ancak bu işin verimli bir surette yürütülebilmesi mahalli teşekkül ve memleket aydınlarına bırakılmıştır .

Trabzonda Veteriner Müdürlüğünce yapılan incelemelerde: ıslah maksadıyla yıllarca evvel doğu illerimizden külliyetli miktarda damızlık buğa getirtilerek köylüye maledildiği tesbit edilmiş, ise de gerek bu buğaların iklim ve muhit değiştiğime dolayısı ile ve gerekse gıda ve bakım şartları hasebiyle ıslah işinde müessir bir falde temin edemedikleri anlaşılmıştır.

Trabzonun, refah devirlerinde hayvan meraklılarının muhtelif bölgelerden getirdikleri sütçü ırklar senerce şark illerimiz hayvanlarına sevk iskeleliği yapması sırasındaki kan karışma ve hayvan mubadeleleri memleket sığırları üzerinde çok önemli tesirler yapmıştır. Böylece husule gelen melezler uzun senelerin tabii istifa'sı (Muhite, tabii şartlara ve iklime

uyamayanların hayatlarını muhafaza edememeleri) sonucu bu muhite has bir sığır zümresi meydana gelmiştir ki, aşağıda izah edileceği veçhile bu zümre cenup illeri sığırları istisna edilirse diğerlerinden gerek süt ve gerek se yağ verimi bakımından üstün durumdadırlar .

Şu halde Trabzon sığırcılığının ıslahı mevzuunda bazı illerde halen tatbik edilmekte olduğu, ve evvelce Trabzonda yapıldığı gibi hariçten boğa tedarik edilerek değil esasen mıntıkamızda mevcut iyi cins ineklerin erkek yavrularının beslenmesi aşım çağları gelince sıfat mevsiminde köylüye dağıtılması en uygun yoldur.

İşte bu dâvaya inançla ilgilenen Sayın Valimiz Salim Özdemir Gündayın kıymetli yardım ve muzaharetleriyle ıslah işinin temeli; 1946 yılı Değirmendere mevkiinde açılan Boğa yetiştirme istasyonu ve İnekhane ile atılmış bulunuyor.

Ufacık kadrosu ve kısacık mazisi ile bize bu müessise hayvanlarımızın mahallin mutat yemleriyle beslenmelerine rağmen diğer mıntikalar sığırlarından üstün verimli olduklarını isbat etmiş bulunuyorlar,

İç Anadoluya has olan ve yerli kara ismiyle anılan İneklerin senelik süt verimi vasıtası 374 kilo bir sene içinde sağıldıkları günler 202 dir. Aynı sığırlardan Devlet İktisadî işletmelerinde ve çifteler harasında muntazam yemleme ile beslenenlerinde süt verimi vasatı 743 kilo sağım müddeti 227 gündür. Batı Anadolunun boz ırk sığırlarında süt verimi vasatı 650 — 800 kilo sağım müddetleri 150 — 210 gün, Doğu illeri sığırlarımızda senelik verim vasatı 1000 kilo sağım müddeti de 250 gün olarak tes

bit edilmiştir.

Bunlara mukabil mevzuubahis mütevazî müessisemizden aldığımız sonuça ineklerimizin senelik süt verimi vasatısını 1100 kilo ve sağım müddetini de 300 gün olarak memnuniyetle tesbit ettik.

Yem çeşitleri tanzim edilmek damızlık işleri düzene kondukça bu verimin artacağını yine tecrübelerimiz bize göstermektedir. Nitekim bir çok ırklarda yem işi tanzim edildikçe süt artımı yerine vücut ağırlığının arttığı görülüyorki bu vasfı sütçülük için değil kasaplık için beslenen hayvanlarda aranır. Trabzonlu da sığırını kasaplık için değil sütü için besler'ki bu aranan sütçülük vasfı Trabzon ineklerinde mevcuttur.

İşte bu vasıfları tebarüz ettirmeye çalışan ve memleket sığırcılığının inkişafı için temel teşkil eden, halen bir neve halinde bulunan, bu müessisenin yaoama ve inkişafını sağlamak Trabzon sığırcılığının, dolayısıyla de yağcılığının gelişmesini temin edecektir

Bunun için Trabzon iktisadiyatı ve köylü refahı üzerinde büyük rol oynayacak olan bu dava ile yalnız vaziyfe bakımından alâkalı makamların çalışmaları değil her hayvan sahibinin ve her memleket aydınının yakinen ilgilenmesinin bir vatan borcu olduğu kanaatindeyim.

Veteriner

Fehmi Boysoy

TRABZONDAN BEŞİKDÜZÜNE..

Yazan: ŞEVKET ÇULHA

Köy enstitüleri kanununun kabulü yıldönümünü kutlamak üzere geçen Perşembe günü Beşikdüzüne gitmiştik.

Güzel geçen ilkbahar aylarının birinci yarısına gizlenen (Kocakarı) bütün şiddetiyle, hismiyle buruşuk ve çirkin yüzünü göstermesine rağmen, neş'eli bir kafiye karışarak tam üç saatte yolumuzu bitirmiştik.

Her gidişimde, behemhal bir yenilik ve ilerilik gördüğüm Enstitü o gün daha alımlı, daha çalimlydı.

Bir kaç ay önce iskeletleri kurulan binalar tamamlanmış, yollar açılmış, düzenlenmiş, tarlalar işlenmiş, sürlmüş..

Enstitünün, bataklıkları kurutan, kumsalları topraklaştıran gayreti, gücü mavi sularla birleşen esmerlikleri de hep yeşile boyamış.

Buna, Beşikdağından sahile akan yeşilliği de katınız..

Rahmetli Tahsin Uzer'in (Nis) adını verdiği Beşikdüzü, tabiat güzelliğine insan emeğini de katarak sih-rini artırıyor.

Dağı ile, toprağı ile gerçekten nefis bir parçamız olan bu yer, bugün yapılarıyla, yollarıyla, elektriğiyle gözümüzün önünde parlıyor.

Cumhuriyet meydanını insan kalabalığı doldurmuş..

Rüzgâr sert esmekte, fakat kimse tınmamaktadır.

Törene, Tümen bandosunun çal-

dığı ve bütün öğrencilerin okuduğu İstiklâl marşıyla başlanmış ve müteakiben Valimizin, enstitülerin önemini belirten söylevi dinlenerek alkışlanmıştır.

Enstitü müdürü Fehmi Akıncı da enstitülerin kurulmasındaki millî amaçları belirten heyecanlı ateşli bir söylev verdi.

Öğrencilerin and içmesinden ve geçit resminden sonra kutlama programının ilk kısmı bitmişti.

Beşikdüzü bayram şenliği içinde çarşı ve sokaklar civil civil kaynaşıyor..

Kafiye şimdi balıkhaneye geçiyor. Enstitünün nazık ve cana yakın müdür ve öğretmenleri her gurupla ilgili ve her gurubun sorularına karşılık yetiştiriyorlar.

Balıkhaneyi geçici olarak gazino yapmışlar. İştihali bir yemek yedikten sonra, konuklar, enstitünün çevresine yayılıyor, incelemelere koyuluyorlar. Ekim, dikim i leri, marangoz, taşçı, dokumacı, balıkçı, demirci, ve daha neler varsa bütün işleri işçileri ayrı ayrı görmek zevkli oldu.

Öğrencilerin yer yer kurdukları horon halkaları bir anda genişleyerek meydanları dolduruyor.

Yakından seyretmeğe gelmez; derhal horona çağırılırsınız.

Horona girmek bir şey değil, oynayabilmek marifet..

Açık havada yapılacaklar yapıldı, görülecekler görüldü.

Sıra müsamere programının uygulanmasına gelmişti.

Müzik salonunda, dinleyici, seyirci ve görevli öğrenciler iç içe gönül gönüle..

Dört sesli koronun, İstiklâl marşını başarı ile okuması diğer parçalar ve eserler için ümitleri çoğaltıyordu. Nitekim, tek seslide Enstitüler marşı, hamsiciler, gökten zenbil iniyor.

Ah dumanlı derder, sisdağı türküler ve iki seslide dostluk, dağlar, İstanbul ve dört seslide havuzbaşı, dağdan indi sürüler, ne bekliyorsun, Tantun ergo, gibi şarkı ve türküler çok beğenildi, alkışlandı..

Bundan sonra, keman orkestrasının konserinde triolar, koncerto ve diğer eserler, iki yıllık genç kemaneler tarafından güzelce çalınabildi..

Şiirler, türküler ve millî oyunlar programın neş'eli kısmını teşkil etmişti.

En son, pandomima efsanesi ilgi ve alkış topladı.

Müzik bahsinde müzik başı M. Ali Kamacıoğlu'nun azmini, aşkını ve çalışmasını ögmek ve kutlamak bir borçtur.

Konuklar dönüyorlar. Yeni millî eğitim müdürü Naci Berkölze orada kalıyoruz.

Akşam'ın resmi olmayan programını enstitü müdür yardımcısı şükrü uygulamıştı.

Vakıfkebir kafilesinden Kaymakam, j. Komutanı, ve meşhur doktor Reşat kalmışlardı.

Akşamın esmer örtüsü Beşikdüzü'nün üstüne inerken bizler de gazinoya giriyorduk.

Osman Dilek ve arkadaşları bir köşeyi, öğretmenler diğer iki köşeyi

tutmuşlar, boş kalan köşe de bize kalmıştı.

Bizim köşe bir kaç dakika içinde şenlenmiş ve diğer köşelerin zevk ve neş'esine erişmişti.

Şarkılar, türküler, müsaareler, münazaralar, söylevler, monoloğlar oyunlar bu gecenin doğmaca programında bol bol yer almıştı.

Doktor Reşat'ın keman soloları, genç Enstitü doktorunun fıkraları, Şükrünün muziplikleri, İhsan'ın halk türkülleri bilhassa önemliydiler..

Toplantı geç vakitlere kadar neş'e içinde sürüp gitmişti.

Güzel ve rahat bir uykudan sonra gözümüzü ılık bir yaz sabahına açıyoruz. Dünkü yağmurlu, soğuk havadan eser yok! Güneş kızdırıyor, yerlerin rutubetini emiyor.

Millî eğitim müdürü ile bahçeye çıktık, kahvelerimizi içtikten sonra yetiştirip göremediğimiz yerleri gezmeğe karar verdik.

Yatakhaneleri, yemekhaneleri ve diğer tesisleri bir, bir gördük.

Fehmi Akıncı ve Şükrü çıkageldiler. Yeni inşaat, köprüye değirmene doğru uzandı.

Çamlık deresinin bir koltuğuna sığınan değirmen çok hoşumuza gitti. Orada oturduk suyun hışıltısını, dönen taşın uğultusunu dinledik..

Fehmi Akıncı, yeni elektrik santralının kurulacağı yerleri bize gösteriyor, izahlarda bulunuyor.

İnandım, bu büyük iş de başarı-lacak..

Onda öyle kesin, öyle azimli bir hal var ki, yeni santralin ışıkları gözlerinin içinde pırıl pırıl yanıyor.

Öğle yaklaşıyor. Ayrılmak zamanı; daha yolda görülecek yerler yapılacak işler var.

Enstitünün kamyonuna doluyoruz,

İlk durak kirazlık okulu, hep birlikte düzenlenen bahçeleri, okulun içini, evi, ışığı görüyoruz. Millî Eğitim müdürü buradaki öğretmeni kutluyor, takdir ediyor.

İkinci durak Vakfikebir. Belediye bahçesinde havuzun etrafını aldık. Belediye Başkanı Ömer Kulein bizi öğle yemeğine alıyordu. Kaymakam, J. Komutanı ve millî eğitimcilerle öğle tatilini kazanın işleri üzerinde görüşmekle geçirdik.

Vakfikebir okulunda da yarım saat kadar bir incelemeden sonra tek

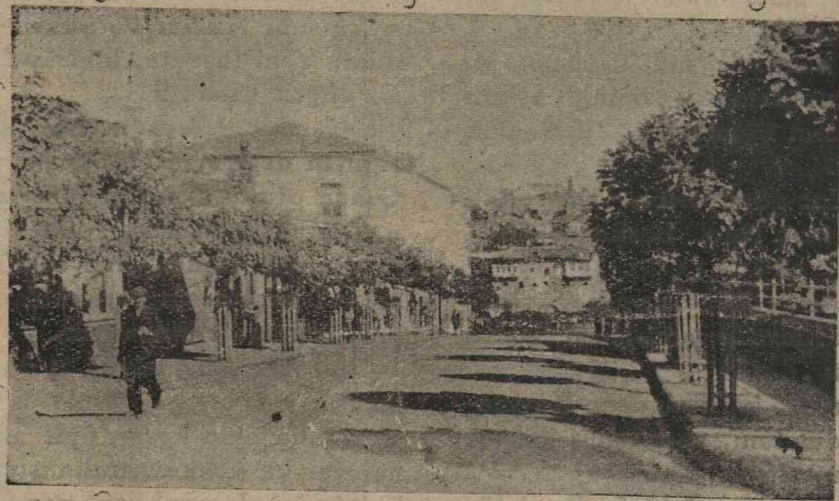
rar yola koyulduk.

İskefiyede kumlara gömülen tayyareyi sanat enstitüsünün seyyar sanat kurslarını, işlikleri gördük, Giderken, Hasan Özcan'ın tayyareye talip çıktığını ve Vakfikebir kaymakamı ile pazarlığa giriştiğini hatırlıyorum.

Mersinde okulu sanat kursunu ve Akçaabatta da okulu ziyaret ettik.

Gördüklerimizin gururu içinde Trabzona doğru ilerliyoruz.

Ş. Ç.

TRABZON ORTAHİSAR

TRABZON FOLKLÖRÜNDE FINDIK

(2)

Derleyen : MEHMET ATAY

T Ü R K Ü L E R

16

Ne kolaydır ne kolay,
Fındığın toplaması.
Çok hoşuma gidiyor,
Kızların hoplaması.

17

Fındık dalında testi,
Kemer belimi kesti.
Gene geldi aklıma
Askerdeki yanfesli.

18

Fındık dalda sallanır.
Yere düşer allanır.
Bir insan vezir olsa,
Gene kıza yalvarır.

19

Fındık budaklanırmı ?
Dalları saklanır mı ?
Annesinin yanında,
Kızı kucaklanırmı ?

20

Fındık yaprak açmadan
Dibi serin olur mu ?
On beş yaşa girmeden
Böyle gelin olur mu ?

21

Fındıklıkta bekle beni
Sabah güneş doğarken
Annem karşı komşuda
Babam zurna çalarken.

22

Fındıklık içerisinde,
Peri bağırır peri.
Kar yağdıda kapattı
Konuştuğumuz yeri.

23

Fındıklığın içinde,
Düştü yeni mendilim
Gel al beni sevdiğim,
Bağlandı elim kolum.

24

Fındık toplarım fındık.
Belimdeki sepete
Alırsan yavru beni,
Giderdik memlekete.

25

Bahçeye gel bahçeye,
Kuru fındık bulursun,
Müşteriyim al beni,
Sonra pişman olursun.

26

Fındık toplayan gelin,
Fındık dalda kalmasın
İyi eğil öpeyim,
Ahtum sende kalmasın,

27

Fındık koydum sepete,
Yar oturur tepede.
Öyle bir yar sevdim ki,
Şan verdi memlekete,

28

Ayşem fındık topluyor,
Hopur hopur hopluyor,
Girmiş bahçe içine,
Delikanlı yokluyor.

29

Fındık dalda tekleme,
Kız entarin ekleme.
Benden sana fayda yok,
Boş kapıyı bekleme.

30

Fındık fıstık olur mu ?
Ateş yastık olur mu ?
Sen orda ben burada
Böyle dostluk olur mu ?

31

Fındık fıstık olur mu ?
Yorgan yastık olur mu ?
Gündüzüm şöyle böyle
Gece dostluk olur mu ?

32

Fındık dalı eğmeli,
Fındığını yemeli.
Komşu kızı variken,
Kime boyun eğmeli,

33

Fındık dalda sararmış,
Yaprakları kararmış.
Yarım beni kaybetmiş,
Bahçelerde ararmış.

34

Fındık koydum harmana,
Hor bakıyor yar bana.
Baktım yar yanımda yok,
Sarılmışım yorgana,

35

Fındık dibi sazacak,
Sular akar azacak.
Ben yarime gül demem
Gülün ömrü azacak.

36

Fındık bahçelerinde,
Güzel çiçekler biter.
Sevenler sevdiğiyle
Fındıklıklarda gezer.

37

Fındık dalında direk.
Vay sana yanmış yürek.
Her dertlere dayandın,
Buna da dayan yürek.

38

Fındık gagasız olmaz.
Kızlar şakasız olmaz.
Ben müftüye danıştım
Kızlar kocasız olmaz.

39

Fındıklığın yokuşu
Fındık ceviz ötüşi
Ben gelinlik değilim
Hayın anamın işi.

40

Fındığı savururken
Başım aldı tozlara
Baba beni evlendir.
Heves ettim kızlara.

Sonu var

Mehmet ATAY.

Giresundan Artvine

TRABZONDA İKİ GÜN

Yazan: SÜREYYA ERGÜN

Basın Yayın Umum Müdürlüğü

Etüd Dairesi Reisi

1935 denberi başka bir rakip,
Zonguldak, ikinciliği de onun elin-
den almıştır. Şehrin bugünkü nü-
fusu 30,000 kadardır.

Şehirdeki nüfus hareketlerinin
yakın tarihi bu kadar hazin ol-
makla beraber, bütün vilâyet ba-
kımından nüfus kesafeti, kilometre
kareye 86 gibi yüksek bir nisbet-
le İstanbul'dan sonra Türkiye'de
ikincidir.

Evvelce, iş bulmak için her
mevsim kütle halinde yabancı
memleketlere giden Trabzon köy-
lüsü, şimdi köyünde daha çok o-
turmakta ve toprağına dört elle
sarılmaktadır. Güzel, fakat hasis
tabiat ananın bağrından nafaka-
sını koparabilmek için çukurlardan
tepelerin yüksek yamaclarındaki
duvar gibi dik topraklara varınca-
ya kadar dağı taşı eşeliyor, dört
kişiye bir hektar bile düşmeyen
bu volkanik arazide toprağı zor-
luyor, kimyevi gübreler bile kul-
lanıyor.

Bu sayede, Cumhuriyet dev-
rinde fındık bahçeleri bir misli

artmış... Yine bu sayede yer yer
tarlasından çifte mahsül alan,
yalnız Trabzon için değil, civar
vilâyetler için de sebze yetiştirme-
ye başlayan çiftçiler, bahçıvanlar
peyda olmuş.

Bunları daha Trabzona çık-
madan biliyorum ve düşünüyorum:
Tabiata karşı bu yaman mücadele
çiftçiye koruyan, onun daracık top-
rağından, yağmur gibi akan alın-
terinden hemen hemen hiç vergi
almayan Cumhuriyet olmasa bu
çalışkan köylünün hali ne olacak-
tı?

Kış ortasında, bahar içinde
yaşıyan Trabzon, fındığın ve zey-
tinin yanında limona, portakal'a,
mandalina'ya hayat ve mahsül
hakkı tanıyan hatta muz ağacını
bile meyvesiz de olsa yaşatan
yumuşak iklimiyle meyveciliğe çok
müsait...

Karadenizin bu kısmı adeta
Marmara havzasını andırıyor. Mey-
velerin ve çiçeklerin her çeşidi
yetiştiriyor. Manolya ağaçları bile
çınar gibi serpilmiş.

Bununla beraber, ziraat imkân-ları ne olursa olsun, bugün, tar-lalarının ve bahçelerinin ortasında birbirinden uzak tek tek evlerde oturan, fakat dağı taşı kaplamış olan Trabzon köylüsü, en kalaba-lık vilâyetlerimizi kısıktırarak nüfuslarda kurulabilecek enstitüri için şimdiden hazır bir işçi kültesi olarak beklemektedir.

Bugün gerek Trabzon'da, ge-rek Rize'de imalâtı çok azalmış olan meşhur keten bezlerinin kalitelerini düzeltecek ve dokuma-larını makineleştirecek bir kaç fabrika, ilk hatıra gelebilecek sanayi kollarındandır.

Vaktiyle ketene ipek karış-tırılarak kıymetli gömleklikler ve çarşafklar yapılmış. Bu güzel kumaşlar yalnız İstanbul'a ve Anadoluya değil, aynı zamanda Suriye'ye, Irak'a, Hicaz'a, Mısır'a, Şimalî Afrika'ya hattâ Hindistan'a ve bu yolla Ceva ve Somatra adalarına kadar gider, Trabzona büyük servetler sağlarmış.

Trabzon'u, iktisaden sönmüş

bir halde bulan Cumhuriyet id-a-resi en uzun, en esash yol tamirini, devamlı yol bakımını bütün yurttâ ilk defa transit yolunda gerçek-leştirmekle, Trabzon'un kendisinin de, yolunun da memleket ekono-misindeki değerli rollerini pek iyi anladığını isbat etmiştir.

Bugün de Karadeniz kıyı-la-rımızda en başta inşalarına baş-lanan iki limandan biri, Trabzon limanı olmuştur. Bu liman, yarın ilk fırsatta şimendiferle ana hatta bağlanacaktır.

Trabzona daha inşaları sırasın-dan başlayarak milyonlar kazandı-racak olan bu çifte iktisadi âmîle bir çok endüstri tesislerinin ekle-leneceği günler de elbette uzak değildir. Hükûmetin çoktan beri üzerinde durduğu yeni endüstri teşvik tasarısı, bilhassa doğuda endüstrinin kurulmasını kolaylaştı-rmak amacını güdüyor.

Süreyya ERGÜN

— Sonu var —

BİSİKLETTE Kuzey - Doğu Anadolu GEZİSİ

BEKİR BERET

ÖNSÖZ

Lisemizin kıymetli müdürü Faik Dranaz ile birlikte, geçen Ağustos ayında "Halkevimiz ve böl-gemiz," adına bisikletle uzun ve yorucu bir gezi yaptığımız hemşehrilerimizce malûmdur.

1400 km.lik mesafe üzerinde yapılmış olan ve 15 gün devam etmiş olan bu büyük seyahatin inti-baları ve tutulmuş notları, bu ve bundan sonraki sa-yılarda okurlara sunulacaktır.

Yurdumuzun bir birinden farklı bölge ve yöre-lerinde devam etmiş olan ve nisbeten az gezilip bir çok kimseler için az bilinen bu yerlerin hususiyetle-rini tesbit edecek bu yazılar daha çok bir coğraf-yacının görüşle yazılmış ve olaylardan çok tabiatı muhiti tanıtmak bakımından hususiyet taşıyacaktır.

„Zigana,, gibi, „Kop,, gibi, „Çıldır gölü,, ve „Ya-lınızçam ormanları,, ve „Çoruh Vadisi,, gibi birbirin-den cazibeli ve farklı tabiat güzelliklerini basit bir şekilde ifadeye çalışacak olan bu satırlar, yurdun bu büyük köşesini tanımak isteyenler için faydalı olacağını sanmaktayım.

Bu vesile ile de yurdlarını henüz tanıyıp öğ-renmiş bulunan gençlerimize, memleketlerini çok yakından tanımalarını, adım adım dolaşarak vatanın üstünlüklerini ve doğal güzelliklerini öğrenmelerini bilhassa tavsiye edeceğim. ki, o zaman memleket sevgisinin ve tabiat aşkının ne demek olduğunu

çok yakından ve ta içlerinden duyacaklarına hiç şüphem olmayacaktır....

Bu önemli yurt gezisinin tahakkukuna imkân vermiş olan sayın Valimiz Salim Ö. Günday ile kıymetli Hocamız Abdullah Günel'e teşekkürlerimi tekrarlarım.

Trabzon - Hamsiköy Arası

(BİRİNCİ GÜN, BİRİNCİ ETAP : 8 / Ağustos / 1946, Perşembe)

1

Nihayet bütün hazırlıklar bittikten ve geriye kalan işler de taammlandıktan sonra saat 11.15 te Trabzondan yola çıkabildik.

Birkaç petal ve nefeste çıktığımız Taksim yokuşundan sonra Arafilboyu inişini, içimiz heyecan ve anlatılması zor, türlü duygularla dolu olarak, sür'atle indik...

Değirmendere çarşısını geçipte Sülüklü yokuşunun ortasına geldiğim zaman son bir defa daha arkama baktım.. Böylece, hergün görmeğe alışık olduğum güzel şehri ve o gün İstanbul'dan gelmiş olan vapuru gözden kaybederken gurbetin acısını da - bilmem kaçınıcı defa olarak - burada duymuş oldum...

Benden yüz metre ileride gitmekte olan Faik Dranaz'ın Asrî Mezarlık kapısına gelince, kapıdan çıkan Baba Salim'le konuşmaya başladıklarını gördüm ve yanlarına gelince de, bu büyük teşebbüsümüzü hayret ve takdirle karşıladığını ifadesinden anladım. Arkasından da Baba Salim'in şair ruhu dile gelerek irticalen, hemen güzel bir kıta düzüp söyleyiverdi!... Şimdi aklımda kalmıyan bu manzumenin son iki satırı bilhassa güzeldi..

Baba'nın; uğur ve başarı dileyen tatlı sözlerini ve vedalaşmayı müteakiben, önümüzde beliren geniş "Değirmendere Vadisi,, ne doğru hareket ettik.

Yolun bu noktasından itibaren muhteşem ve güzel transit şosesi başlamış ve ufak inişte bir müddet bisikletlerimizle süzöldükten sonra derenin taban seviyesine inmiştik. Kısa bir mesafeden sonra da vadi daralmağa ve iki tarafındaki yamaçlar irtifa kazanıp "Boğaz manzarası,, kesbetmeye başladı.

Aşağı çığırda daha geniş bir yatak üzerinde tenbelce akıp menderî kavisler çizen Değirmendere, bu kısımda artık daralmış ve derin bir mecca içerisinde şoseye paralel olarak, coşkun köpüklerle akıyordu...

Yolumuz bir yarmanın altından geçerken bu kısmın üstünde bulunan "Deliklitaşı,, (Eskiden şehre su getiren künk yollarının geçtiği ufak tüneli) görünce, burası için civar halkın evvelce söyledikleri şeyleri tedai etmeme sebep oldu.. Bu ufak deliğin içinden geçen genç kızların ve evli kadınların, dilek ve niyazları üzerine, koca bulamayan kızlara koca ve çocuğu olmayan bayanlara evlât müyes-ser oluyormuş!.. (Devam edecek)

SİNEMA

Sinemanın mazisi okadar uzak olmamakla beraber seri ilerlemeler ve büyük inkişaflar göstererek günün en büyük ihtiyaçları arasına giren bir mevzudur.

Birinci cihan harbinden önce icat edilen sinema 1927 yılına kadar sessizdi, ilk anlarda basit talakki ediliyordu. Ve nihayet bu gün güzel sanatların en ileri bir şubesi haline girdi. Bu meslek için şehirler kuruldu ve dünyanın her tarafından milyonlarca insan sinema başkentine koşmaya orada sanat dünyasına kavuşmak için can attı.

Ve bugün seyrettiğimiz filmler enbüyük müelliflerin en kudretli rejisör ve sanatkârların aylarca didinerek milyonlar sarfetmek suretiyle meydana getirdikleri eserlerdir.

Sesli film icadı sinema aleminin yeniden canlanması, ruhlandırılması demektir. Amerikalılar tarafından keşfedilen sesli film bir çok sdütyoların kapanmasına ve yine birçok yıldızların sönmesine sebep olduğu gibi aynı zamanda birçok elemanlarında birden parlamasına birer yıldız olmasına sebep olmuştur. 1924—1926 yılı arasında seyrettiğimiz dünyanın en meşhur yıldızları diye tanılan Rene Adore Klara Boov Ramon Novarro Buster keaton (malek) (Harol Lyod) Pola Negri Conjilbert Ivan Mojokin birden itibardan düşmüş bir çokları bocalama devresi yaşamış ve nihayet tekrar yükselmişlerdir.

İşte sinema başlı başına bir alem ve büyük bir sanat olarak meydana çıktı.

Harpte ve sulhta her zaman her yerde işe yarayan bir varlık oldu. En

uzak ülkeleri bize tanıtan, en korkunç harpleri seyrettirmek imkânlarını veren ve yine bir çok meslek uzmanlarına vasıta olarak insanlık için faydalı olan bu meslek bizde niçin ilerlemiyor? memleketimizdeki sinemacılık ve nihayet Trabzondaki sinemacılık ne idi, ne oldu ve neler olmalıydı. Bizler. Sinema sever, sanat taktir eder sayın Trabzon halkına ve bedii zevklerine Hizmet etmiş bahtıyerliğini kazanalım .

Trabzonda sinema denildimi beyaz bir perde ve ikide birde ışıkları sönen yanan filmi gösteren bir makineden ibaret demektir.

Salon, mefruşat, temizlik, teşrifat, program işleri çok sonra gelir.

Birinci cihan harbinden evvel başlıyan Trabzon sinemacılığının bugüne kadar neler gördüğünü ve ne gibi yenilikler kaydettiğini gelecek yazımda ve diğer yazılarımda sayın okuyucularıma izah etmeye çalışacağım.

Osman Sözen

«Bir defa daha tebarüz ettirmek isterim ki, iktisadiyat devleti ve devlet de iktisadiyatı tamam eder, bu hakikat artık sabit olmuştur.»

1. 3. 928

İSMET İNÖNÜ

BİR YARIŞ⁽¹⁾

Çeviren : R. C. KUMRAL

1

Bu suretle bir devlet intikamcı rolü benimser ve siyahların ülkesini zaptederken (2) bir öteki onun rakibi daha önce varmağı denemek üzere yola çıkıyordu. Bu, tasarlanması imkânsız bir yarış oldu.

Yirmi senedenberi Fransa, kendisine Sedan'ı unutturmak istiyen Bismarck'ın desteklemesiyle, Afrikada bir koloni imparatorluğu kurmağa kalkışmıştı. Bununla beraber İngiliz isteklerine çarpmıştı. Birinci Napol-yondan beri biteviye üstün bir tesiri olduğu Mısırdaki bile İngiltere tarafından geri atılmıştı. İstikrazlardan doğan sermayenin kullanılması konusundaki karışık davalar tansiyonu yükseltti. Ve Sudan devlet adamlarının "Res Nullis," (3) — Albi'yi ilâve etmiyorlar — dedikleri şey olunca, Fransa Nil üzerinde bir destek noktası istedi.

Fransız Kollonisi Kongo'dan Bahrelgazal'in yüksek havzalarına keşif heyetleri gönderildi. Londra bunun dostluğa uymadığını bildirdi. Ciddi bir buhran içinde çırpınan Fransa, İngiltereye kafa tutamadı. Nihayet "Kitchner," heyetine iştirak etmeyi teklif etti ise de rakibi tarafından reddedildi. Dünyanın taksimini düşünen Fransızlar çok geç davranmaktan gittikçe artan bir kuşku içindeydiler. Bu sırada bazı Fransızlar fantastik bir plân hayali kurdular.

Nil'e bir akın deniyelim! İngiltere

Orta—Nilden çıkıyor. Fransızların batıdan Yukarı—Nil'e doğru yürümeleri gerektir. Esrarlı ırmağın kaynağına ne kadar yaklaşırsak o kadar kuvvetli olacağız. Şimal arzının 12 ci derecesinde Fransa Nilin hâkimi olunca İngiltereyi rahatsız edecek, belki de barajlar vasıtasıyla Mısır'ı susuz bırakabilecektir. Çünkü 15 ci derecedeki Gök—Nil'in su payı yetişmez. Yaban kabileler, aşılmaz bataklıklar, adacıklar, çöller, stepler arasında bir dünya problemi çözülmüş olacaktır.

Fransa bu serüveni denedi. Bununla beraber kaynak, yola çıkılmadan kaybedilmişti. Galip ilk varan ve bayrağını ilk dikecek olan değil, fakat en çok insanla ve orada tutunabilmek için, yeter kuvvetle ulaşabilecek olardı. Fransızlar Kongo'dan Nil'e doğru bir demiryolu yapabilirler miydi? İki üç kâşif bir tarafa Bahrelgazal havzasını, hiç kimse aşmamıştı. Kendilerile temas edilecek kabileler bile bilinmiyordu.

Nil'e en çabuk ve mümkün olduğu kadar, kaynağa yakın olmak üzere ulaşmak için, balta girmemiş ormanların, ülkelerin en yabanları arasından Fransanın bütün gönderebildiği bir avuç zencile topsuz bir yüzbaşı olmuştu. Bu sırada ise İngiltere, sağlam bir zemin üzerinde hareket ederek kendisinin ve Mısırın ordusunu düşmana karşı taşıyabilmek için bir demiryolu yapıyordu. Belki, İngiltere

şimdide n, daha Cenupta, Faşoda, etrafındaki bölgenin hâkimi idi.

Bu yüzbaşı Marchand kimdi? Önce dava vekili idi, tutunamadı. Koloni piyadesinde vazife almış ve subay olmuştu. Fransanın Nil'de daima talihsiz olduğu hakkındaki efsaneyi yıkmak istediği zaman otuz üç yaşındaydı. İngillereye karşı ancak bir keşif heyetinin 23 beyaz 500 Senegallinin tahsisatını Şimal arzının 15 ci derecesinde otoritesi duyulmayan Türkiyenin alinganlığını kullanacak şekilde kabul eden memleketinin tam bir desteği olmadan yapılan bu akın tehlikeye girdi.

O, talihin bütün çilvelerine karşı maceraya atılan bir Ortaçağ şövalyesiydi. "Briand de Bois Guilbert," in bin sene önce Sen ırmağı kıyılarında yaptığını şimdi deniyordu.

Norman kahramanlarının bu halefi, Loango'dan hareket etti. (4) şarka yönelerek Kongo havzasının bakır ormanına saplandı. Efsane şövalyeleri gibi vahşi hayvanlarla ve kendi taşıyıcı ve avcılarını yiyen yamyamlarla savaştı. Biliyordu ki, İngilizler silâhlıyorlar, demiryolu yapıyorlar ve Orta—Nilde ilerliyorlardı. Ama neredeydiler? Onun hayvan ve adamlarını aslan ve vahşiler telef ettiği gibi, İngilizlerin adamlarını da çöl ve fırtına kaldırmıyormu idi? Dervişlerin (5) ordusu şimalde onları durduracak, Güneyde Fransızlara yolu serbest bırakacak mıydı? Marchand aylarca ve senelerce bunun cahili kaldı. Bir haber ona kadar ulaştığı vakit, silik ve şekilsiz bir hale geliyordu. O, Dervişler, İngilizler tarafından mahvedilmeden önce varacağını hesabediyor, vahşi müslümanlardan ve medeniyet düşmanlarından daha çok terbiyeli

ve hristiyan İngilizlerden korkuyordu. İngilizin, onun için, topu, prestiji ve Mısır'ı vardı.

Yol gittikçe uzuyordu. O sene Bahrelgazal'ın suları o kadar alçaktı ki, bu yüzden yürüyüş altı ay gecikmişti. Her şey Marchand'a karşı yemin etmişe benziyor, bununla beraber o, cesareti kırılmadan, gittikçe azalan kıtasile beraber ilerliyordu. Nihayet Temmuz 1898 de Irmağa, hül-yalarının hedefine vardı. Üç renkli bayrağı törenle Faşoda'ya, yolların kavşak noktasına dikti. Fransa Nil kıyılarında idi. Marchand üç yıl süresince yürümüşü. Bayrağı, onun bayrağından aşağıda dalgalanmağa mecbur kalmış olan rakibi neredeydi? Dedikodular Afrikada hiç büyümeyen ve hiç bir şeyi ortada tutamazlar. 10 cu. arz derecesinde Fransızlar bilmiyorlardı ki, İngilizler 18 ci. derecedeki bir yerde, dervişlere karşı ilk zaferlerini kazanmışlardı. (6) İngilizler bilmiyorlardı ki, bin kilometre güneyde aynı ırmak üzerinde aynı zamanda hem

(Devamı 24 üncü sayfada)

1 — Emil Ludving - Le Nil, Vie d'un Fleuve - P. 213

2 — 1883 de Sudan'da bir sözde-mehdi çıkmış bu ülkeyi Avrupalı beyazlardan temizliyerek, iç Afrikayı İngilizlere kapamıştı. İngilizlerin bu orduya karşı kazandıkları zafere telmihediliyor. (Ç. N.)

3 — Res Nullis, herkesin malı demektir. (Ç. N.)

4 — Loungo, batı Afrikada bir şehir.

5 — Dervişler, Mehdi ordusuna verilen bir isimdir.

6 — Gelecek sayımızda çıkacak kısımda adı geçecek olan Omdurman muharebesine işaret ediliyor. (Ç. N.)

İNAN GECESESİ

Evimiz tarafından ilk defa dergimiz adına izafe edilen (İnan Gecesi) adlı bir müsamere hazırlanmış ve memlekette geniş bir alâka toplamıştır.

1100 ü aşan seyircinin büyük bir memnurlukla seyrettiği gece pek beğenilmiş ve Halkeyine yapılan müracaatlarla 9 mayısta tekrarlanması kararlaştırılmıştır.

23 Nisan akşamı yapılan müsamereye İstiklâl marşıyla başlanmıştır.

Millî sembollerle hazırlanan tablo önünde meş'alelerle sahne aydınlatılmış ve Halkevi cazı sahne arkasından istiklâl marşını çalmıştır. Bunu müteakip halkevi başkanı Kemal Kefeli toplantının maksadını belirten ve salon adap ve muşeretile ilgili bir konuşma yapmıştır. Daha sonra Necmeddin Halil Onar'ın (Dur yolcu) şiiri bir tablo halinde canlandırılmış ve ayrıca 23 Nisana dair bir manzume okunmuştur. Küçüklerin oynadığı rond ve horonlardan sonra Alâiddin Aydın Notrdamın Kamburu filmindeki kambur sahnesini makyajile temsil etmiştir.

Temsil kolunun hazırladığı (bir ilân hatası) komedisinden sonra kemanist âmâ Remzi tarafından

alafranga iki parça ile, güzel sanatlar kolunun caz ve koro grupları muhtelif muzik eserleri çalmışlardır. Daha sonra Zeybek ve Şeyhşamil oyunları oynanmış, Osman Sözen, Alâiddin Aydın, Zeki Tarakçıoğlunun sık sık alkışlanan monolog taklit ve gösterileriyle müsamereye son verilmiştir.

Müsamerenin muhtelif eğlencelerle süslenmiş olması ve başarı göstermesi misafirleri memnun etmiştir.

İstiklâl marşıyla, (Dur Yolcu) tablosu ayrıca beğenilmiştir.

Bu müsamere, temsil kolu reisi Muzaffer Korlu, rejisör Azam Akidil, Muhittin Kösemen ile temsil kolundan Rifki Ertan ve güzel sanatlar kolu başkanı İhsan Hızır ile caz şefi Abdullah Sofuoğlunun büyük gayretleriyle tanzim edilmiştir.

Müsamerede ve salonda intizamın temininde Halkevi arkadaşlarımızın aldıkları vazifeyi büyük bir samimiyetle başardıkları görülmüştür.

Büyük bir kalabalığa rağmen intizamı titizlikle temin eden ve yardımlarını esirgemiyen Emniyet teşkilâtımıza teşekkürü bir borç biliriz.

HALKEVİ HABERLERİ

Evimiz sosyal yardım koluna 40 kadar fakir hasta yurttaş müracaat etti muayeneleri yaptırılıp ilaçları parasız temin edildi.

Kütüphane faaliyeti

Evimiz kitaplığından bu ay içinde 1060 kişi muhtelif kitap okudu ve mütalaa salonumuzda fakir öğrencilerin ışık altında ders yapmaları temin edildi.

Büro faaliyeti

Evimizde açılan müracaat bürosuna muhtelif kimseler müracaat ta bulunarak işleri takip ve neticelendirilerek kendileri memnun bırakılmıştır.

köy gezileri

Evimiz bu yıl köy gezilerine önem vermek kararındadır. Bu maksatla şimdiden hazırlıklar yapılmaktadır. Sosyal yardım, temsil, güzel san'atlar köycülük ve Dil Edebiyat kolları ve diğer kolların iştirâkile bu gezilerin faydalı olması sağlanacaktır.

Evimiz ilk olarak 15 Nisanda Arsen bucağına faaliyete geçen halk odasının açılma törenine gü-

zel San'atlar kolundan caz ve halk türkülleri ekipleri, temsil kolu üyeleri ve sosyal yardım heyetile katılmış ve bu törende faaliyette bulunmuştur.

Bu ilk köy gezisi Arsende büyük memnuniyetle karşılanmış ve binden fazla vatandaş faaliyetimizle ilgilenmiştir.

Müsamere

Halkevi temsil salonunda terziler Cemiyetinin hazırladığı müsamerelere başarı ile temsil edilmiştir.

Maraton koşusu

Halkevi spor kolu tarafından tertip edilen 20 kilometrelik maraton koşusuna pazar günü 10 40 da Halkevi önünde başlanmış ve Yomra istikametinde gidilmiştir. Müsabakaya İdman gücü gençlik kulübünden Halil İbrahim Demirkanlı Vehbi Topal, Yusuf Kurşun Ömer Topal, Nail Özoğlu, serbestlerden Neşet Bektaş ve Cemal Kahveci iştirâk etmişlerdir.

20 kilometrelik mesafeyi İdman gücünden Halil İbrahim Demirkanlı bir saat 16 dakikada almak suretiyle birinci yine İdman gücünden Vehbi Topal bir saat 20 dakika

koşmak suretiyle ikinci, serbestler den Neşet Bektaş bir saat 21. 5 dakika almak suretile üçüncü gelmişlerdir.

Koşuculardan onuncu kilometrede birinci gelen Halil İbrahim Demirkanlıya Doğan gençlik kulübü tarafından bir dolma kalem 15 inci kilometrede üçüncü gelen Neşet Bektaşa Lâle sineması tarafından bir haftalık paso 18 inci kilometrede ikinci gelen Vehbi Topala Trabzon Gençlik kulübü tarafından bir kupa hediye edilmiştir.

Ayrıca halkevi bütün koşuculara birer sinema pasosu vermiştir.

Birinci, ikinci üçüncü gelenlere yine Halkevi tarafından birer Maraton madalyası hediye edilmiştir.

Halkevi önünden başlayıp aynı yerde hitama eren ve şehrimizde ilk defa tertip edilen bu koşuya gençler arasında yakın bir alâka toplamıştır.

Öğretmenlerimiz cemiyet kuruyorlar

Bir kaç gün önce Ticaret lisesinde toplanan şehrimiz öğretmenleri (öğretmenler yardımlaşma birliği) adıyla bir cemiyet teşkiline karar vermişlerdir.

Haber aldığımız göre eski (muallimler birliği) nin ateşli ve

heyecanlı elemanlarından öğretmen Ömer Akbulut, bu cemiyetin kurulmasında kayda şayan bir teşebbüs hamlesi göstermiştir.

Bu toplantıda öğretmenler müteşebbis hey'eti seçmiş ve nizamname hazırlamaları için bu hey'ete yetki vermiştir.

Sosyal hayatımızda öteden beri irşat vazifesi gören öğretmenlerimize bu teşebbüslerinde de başarılar dileriz.

Bir yarış

(21 inci sayfadan devam)

kendilerinin hem de zencilerin düşmanı olan bir beyaz bulunmaktaydı. Dervişler bölgede o kadar önemsiz bir şey haline gelmişlerdi ki, hemen hemen mühimmattan mahrum bir halde Marchand'ın önünden kaçmışlardı. Fransız subayı ırmak kıyısında küçük bir kale kurdu. Şilok kabilesiyle bir barış anlaşmasına vardı hatta bazı sebzeler bile ekti. Fakat siperler, cep hane ve yurtla irtibat, kısaca esas, noksan kalıyordu. Kongo ile ve Habeshistanla irtibat kurma yollarını aradı. Elinde kalan beyaz subaylarla ve birkaç silâhla, orada, Nil üstündeydi. Ve o kış aylarınca rüzgârsız bayrak, yorgun gibi, direğinde sarkıyordu.

R. C. KUMRAL

— Sonu gelecek sayıda —

Yazı Müsabakası Açıyoruz

Gençlerimizde yazı hevesini arttırmak ve teşvik etmek maksadile (19 Mayıs) mevzulu bir yazı müsabakası açıyoruz.

Müsabakaya her genç iştirâk edebilir. Yazılar dergimizin bir sayfasını geçmiyecek büyüklükte olacaktır.

Mevzu, mensur ve manzum şeklinde işlenebilir.

20 Mayıs akşamına kadar bir zarf içinde Halkevi başkanlığına teslim edilecek, yazılar bir heyet marifetile tetkik edilecek, birden üçüncüye kadar derece alanlara muhtelif kitaplardan hediyeler verileceği gibi, kazananların yazıları dergimizin Mayıs sayısında yayınlanacaktır.

Sayın Abonelerimize

Mecmualarınızı muhafaza ediniz. Bir yıllık koleksiyonunu tam olarak ibraz edecekler arasında çekilecek piyangoda muhtelif hediyeler verilecektir.

Bugün çıkmakta olan Halkevi dergilerinin listesi

Derginin Adı	Çıkaran Halkevi	Kaç günde Bir çıktığı
Taşpınar	Gaziantep	2 ayda bir
Çorumlu	Çorum	aydabir
Doğuş	Kars	ayda bir
Erciş	Kayseri	onbeş günde bir
Fikirler	İzmir	iki ayda bir
Gediz	Manisa	onbeş günde bir
Göğüsler	Adana	ayda bir
Halkevi	Eskişehir	ayda bir
İnanç	Denizli	ayda bir
İnan	Trabzon	ayda bir
Karadağ	Diyarbakır	ayda bir
Karaisalmas	Zonguldak	onbeş günde bir
Kaynak	Balıkesir	ayda bir
Konya	Konya	onbeş günde bir
Ondokuz mayıs	Samsun	onbeş günde bir
Taşpınar	Afyon	ayda bir
Türk Akademi	Antalya	ayda bir
Ün	İsparta	ayda bir
Uludağ	Bursa	ayda bir
Yeni Türk	Eminönü	ayda bir
Halk bilgilisi haberleri	Eminönü	ayda bir

Neşriyat Müdürü :
Abdullah Canel

Basıldığı yer :
Yeniye Basımevi Trabzon